

Na osnovu člana 73 stav 1 tačka 22 Statuta Prijestonice Cetinje ("Službeni list Crne Gore - Opštinski propisi", br. 49/18) i člana 12 alineja 2 Odluke o osnivanju Turističke organizacije Prijestonice Cetinje ("Službeni list RCG - opštinski propisi, br. 35/04 i 40/06), Skupština Prijestonice Cetinje na sjednici održanoj dana 02.i 05.10.2020.godine, donijela je

O D L U K U

O DAVANJU SAGLASNOSTI NA PROGRAM RADA I FINANSIJSKI PLAN TURISTIČKE ORGANIZACIJE PRIJESTONICE CETINJE ZA 2020.GODINU

Član 1

Daje se saglasnost na Program rada i finansijski plan Turističke organizacije Prijestonice Cetinje za 2020.godinu.

Član 2

Ova Odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore - Opštinski propisi".

Broj: 02-016/20-203

Cetinje, 02.i 05.10.2020.godine

SKUPŠTINA PRIJESTONICE CETINJE

P R E D S J E D N I C A

Maja Ćetković

TURISTIČKA ORGANIZACIJA PRIJESTONICE CETINJE

PROGRAM RADA I FINANSIJSKI PLAN ZA 2020.

Cetinje, decembar 2019.

SADRŽAJ

UVOD	3
I Opšte informacije o Turističkoj organizaciji Prijestonice Cetine	4
II Osvrt na 2019. godinu	7
III NTO smjernice	11
IV Osnovni ciljevi za 2020. godinu	16
V Institucionalne aktivnosti	20
VI Manifestacije	21
VII Finansijski plan za 2020. godinu.	24
ZAKLJUČAK	28

UVOD

Program rada obuhvata aktivnosti koje Turistička organizacija Prijestonice Cetinje planira sprovesti u 2020. godini. Riječ je, prije svega, o aktivnostima koje se direktno tiču razvoja turističkog proizvoda, promocije (izrade promotivnog materijala, putem društvenih mreža i internet kanalima, prilikom sajamskih nastupa i dr.), organizacijom manifestacija. Namjera nam je da, kao i do sada, promoviramo Prijestonicu Cetinje kao destinaciju sa kvalitetnom i raznovrsnom turističkom ponudom.

Rezultati koji su ostvareni u tekućoj, 2019. godini, ali i iskustva iz prethodnih godina su bili orijentir i polazna tačka pripreme ovog programa rada. Pored navedenog, tokom njegove pripreme su uzeti u obzir i drugi elementi neophodni za sveobuhvatan realističan pristup izrade istog, aktuelno stanje u turizmu u Crnoj Gori i regionu, a time i stanje u Prijestonici.

Jedan od osnovnih zadataka lokalne turističke organizacije je unaprjeđenje i promocija izvornih vrijednosti područja opštine, a time i sve aktivnosti Turističke organizacije Prijestonice Cetinje se realizuju u cilju promocije grada kao kvalitetne, atraktivne i raznovrsne turističke destinacije tokom cijele godine.

Program rada je urađen na osnovu djelatnosti predviđenih Zakonom o turističkim organizacijama i Statutom TO Prijestonice Cetinje.

I OPŠTE INFORMACIJE O TURISTIČKOJ ORGANIZACIJI PRIJESTONICE CETINJE

Osnivanje

Turistička organizacija Prijestonice Cetinje osnovana je na osnovu člana 7 Zakona o turističkim organizacijama ("Službeni list RCG", broj 11/40) i člana 2 Zakona o lokalnoj samoupravi (Službeni list RCG br.45/91, 16/95, 23/96, 33/96) Skupštine Prijestonice Cetinje na sjednici održanoj dana 29.10.2004. godini.

Djelatnost

Djelatnosti turističke organizacije su:

- 1) unaprjeđenje i promocija izvornih vrijednosti područja Prijestonice za koju je osnovana;
- 2) stvaranje uslova za aktiviranje turističkih resursa na teritoriji Prijestonice;
- 3) saradnja sa pravnim i fizičkim licima koja za predmet poslovanja imaju turističko ugostiteljsku ili njoj komplementarnu djelatnost u cilju dogovaranja, utvrđivanja i sprovođenja politike razvoja turizma na teritoriji Prijestonice;
- 4) podsticanje, koordiniranje i organizovanje kulturnih, umjetničkih, zabavnih, privrednih, sportskih i drugih manifestacija, koje doprinose obogaćivanju turističke ponude;
- 5) podsticanje aktiviranja područja Prijestonice koja nijesu ili su nedovoljno uključena u turistički promet;
- 6) podsticanje i organizovanje akcija usmjerenih na zaštiti i očuvanju turističkog prostora, životne sredine i kulturnog nasljeđa;
- 7) realizovanje programa aktivnosti boravka studijskih grupa i novinara na teritoriji svog djelovanja;
- 8) pružanje servisnih usluga i informacija gostima;
- 9) organizovanje turističko-informativnih biroa u turističkim mjestima, za koje ocijeni potrebu;
- 10) registrovanje i praćenje turističkog prometa na teritoriji Prijestonice;
- 11) saradnja sa organima i tijelima Prijestonice u cilju donošenja i sprovođenja lokalnih mjera za poboljšanje uslova boravka turista na teritoriji Prijestonice;
- 12) saradnja sa drugim lokalnim udruženjima i nevladinim organizacijama iz oblasti turizma i ugostiteljstva i njima komplementarnim djelatnostima;
- 13) saradnja sa drugim lokalnim turističkim organizacijama u Republici;

14) sprovođenje anketa i drugih istraživanja u cilju utvrđivanja ocjene kvaliteta turističkog proizvoda na teritoriji Prijestonice;

15) izrada izvještaja i informacija za potrebe Nacionalne turističke organizacije;

16) obavljanje i drugih poslova u cilju promocije turističkog proizvoda na teritoriji Prijestonice;

17) saradnja sa istim ili sličnim organizacijama van Republike;

18) Organizacija može vršiti i druge djelatnosti koje služe obavljanju djelatnosti iz prethodnih stavova ovog člana koje se uobičajeno vrše uz te djelatnosti u manjem obimu ili povremeno, ičli koje doprinose potpunijem iskorišćavanju kapaciteta Prijestonice.

Organi organizacije

1. Skupština – 14 članova.

2. Izvršni odbor – Predsjednik i 4 člana, koje bira Skupština Organizacije.

3. Nadzorni odbor – Predsjednik i 2 člana.

4. Predsjednik – dužnost Predsjednika Turističke organizacije obavlja gradonačelnik Prijestonice Cetinje.

Mandat organa organizacije traje 4 (četiri) godine.

Prihodi

Organizacija ostvaruje prihode iz sljedećih izvora:

- boravišne takse, u skladu s posebnim zakonom,
- izletničke takse
- članarine, u skladu s posebnim zakonom,
- Sredstava budžeta Prijestonice,
- kredita,
- sopstvenih prihoda
- dobrovoljnih priloga (donacija)
- iz drugih izvora u skladu sa Zakonom.

Pored navedenih izvora, poslovanje ili pojedine aktivnosti Organizacije mogu se finansirati i dodatnim sredstvima koja osiguravaju njihovi članovi i zainteresovana pravna i fizička lica.

Osnovna sredstva

Osnovna sredstva TOPC: oprema u poslovnim prostorima Turističke organizacije (kancelarijski i magacinski prostor u zgradi opštine, Bajova 2; Infopunkt 1, Ćipur Staro igralište; Vinska kuća, Njegošev park; magacinski prostor, Hercegovačka bb), službeno vozilo (Dacia, Duster, reg.oznake CT-CG026), dva električna vozila, 20 kućica-šandova, 29 bicikala, 2 bine, a sve to se konstatuje godišnjim popisima.

Zaposleni

Različiti pristupi kao i izmjene u načinu poslovanja koje su nužne u cilju zadovoljenja novih potreba nas uslovljavaju za prilagođavanjem u cilju ostvarenja što boljih rezultata u kojima zaposleni imaju jasno definisane referate u skladu sa obrazovanjem i stručnim vještinama i time je njihov rad efikasniji, a rezultati bolji.

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u Turističkoj organizaciji Prijestonice Cetinje uređuje se unutrašnja organizacija poslova koje vrši TOPC, utvrđuju se potrebna radna mjesta, skup poslova koji čine radno mjesto, uslovi potrebni za rad na određenom radnom mjestu i broj izvršilaca za svako radno mjesto.

Donošenjem na snagu novih zakona, izmjenama i dopunama aktuelnog Zakona o turističkim organizacijama, Zakona o zaradama u javnom sektoru i drugih obavezujućih akata uz novonastale potrebe koje su stvorene obogaćivanjem turističke ponude u Prijestonici nametnula se potreba za novim uređenjem Unutrašnje organizacije i sistematizacije radnih mjesta u skladu sa važećim zakonskim propisima države Crne Gore koja je na snazi od februara 2019. godine.

Ukupan broj zaposlenih na neodređeno vrijeme je 14.

II OSVRT NA 2019.

Kompletna analiza ostvarenog u 2019. godini će biti obuhvaćena Izvještajem o radu za 2019. godinu koji će biti prezentovan u januaru 2020. godine. Ipak, kao uvod u sve ono što će biti predstavljeno ovim programom rada neophodno se, u kratkim crtama, osvrnuti na ciljeve koji su postavljeni kao osnovni za 2019. i konstatovati stepen njihove realizacije.

- Unutrašnja organizacija i sistematizacija radnih mjesta / realizovano u februaru 2019.god.

Shodno novim zakonima, izmjenama važećeg Zakona o turističkim organizacijama, Zakona o zaradama u javnom sektoru i dr., kao i potrebama koje su se nametnule u radu TOPC pristupilo se realizaciji Unutrašnje organizacije i sistematizacije radnih mjesta u Turističkoj organizaciji Prijestonice Cetinje.

- Informativno propagandna djelatnost / realizovano u martu 2019.god.

Nakon dugog niza godina Cetinje je dobilo Monografiju, Cetinje – Istorija i kultura. Autori monografije su profesori dr Aleksandar Čilikov i mr Lazar Pejović. Izdavač je Prijestonica Cetinje dok je koordinaciju projekta sprovela Turistička organizacija Prijestonice Cetinje. Vjerujemo da ćemo afirmacijom ovog plodonosnog umjetničkog rada inicirati buduća pokoljenja za stvaralaštvom s akcentom da u tim djelima poseban osvrt ostane na promociji bogatog prirodnog, kulturno-istorijskog i duhovnog nasljeđa kojim raspolaže Prijestonica Cetinje.

Pored navedenog, Turistička organizacija Prijestonice Cetinje je u 2019. godini nastavila sa reprintom postojećeg propagandnog materijala. U toku je i izrada doradenog i dopunjenog informatora o turističkoj ponudi Cetinja sa kontakt informacijama kao i drugog potrebnog informativnog materijala.

- Unaprjeđivanje saradnje sa obrazovnim institucijama / uspješna realizacija tokom cijele 2019.god.

Rad Turističke organizacije je prepoznatljiv po saradnji sa svim obrazovnim institucijama sa područja Prijestonice. Projekti „Kako dočekati turiste“, uključivanje učenika (praksa) u sezoni na infopunktovima TOPC, podrška gotovo svim projektima i aktivnostima koji su bili inicirani od strane obrazovnih institucija, donacije i sponzorstva za realizaciju istih, podrška njihovim studijskim putovanjima, zajednički angažman i kreiranje zajedničkih manifestacija kao i onih koje su upravo posvećene đacima i studentima su najbolji primjer saradnje jedne lokalne turističke organizacije sa obrazovnim institucijama.

- Unaprjeđivanje postojećih i kreiranje novih manifestacija i događaja tokom godine / uspješna realizacija tokom cijele 2019.god.

Turistička organizacija Prijestonice Cetinje je, kako je i najavila, u 2019. godini nastavila sa organizacijom manifestacija koje su od bitnog značaja za promociju ponude Cetinja. U ovoj

godini smo značajno unaprijedili i učinili sadržajnijim boravak turista u Prijestonici ali i privukli veliki broj novih posjetioca.

Iz ovogodišnje tradicionalne manifestacije „**Ljeto u Prijestonici**“ izdvojio bih neke: u prvom redu **Montenegro Beer fest** kao jednu od manifestacija koja se po prvi put organizovala u Crnoj Gori, zatim koncert **Muzika na crnogorskom dvoru**, kao i manifestaciju **Cetinjani svom gradu**. Osim navedenih tu su koncerti kojima se proslavljaju najslavniji datumi crnogorske istorije (**proslava Dana nezavisnosti /koncert Parnog Valjka/**, **proslava Dana državnosti /koncerti Kic pop hora i Sergeja Četkovića**) ali isto tako i manje priredbe, izložbe i aktivnosti kojima se njeguju najljepše osobenosti ovog grada. U ovoj godini smo u svojstvu organizatora, suorganizatora, pokrovitelja, sponzora ili podrške realizovali preko 50-tak raznih manifestacija i time se može konstatovati najaktivniji angažman Turističke organizacije Prijestonice Cetinje od njenog osnivanja.

- Institucionalne aktivnosti

U cilju podizanja kvaliteta turističke ponude, unapređenja odnosa cijene i kvaliteta, kreiranja promocije turističkog proizvoda i osmišljavanju animacije tržišta u želji za produženjem turističke sezone, Turistička organizacija Prijestonice Cetinje saraduje sa brojnim institucijama i radi na brojnim projektima. Ovo se prevashodno odnosi na Nacionalnu Turističku organizaciju, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Ministarstvo kulture i druge institucije uz podrazumijevanu saradnju sa lokalnom samoupravom. S tim u vezi, realizovani su sljedeći projekti:

- Kulturni vodič (mjesečni informator svih kulturnih dešavanja na teritoriji Prijestonice). / realizovano tokom cijele godine
- Turističko obilježavanje kulturnih dobara (mapiranje i turistička signalizacija kulturno-istorijskih znamenitosti na teritoriji gradskog jezgra). / Realizovano u septembru 2019.

U toku je realizacija projekta „Prevoz za sve“ (nabavka električnih bicikala). Realizacija ovog projekta je opravdano prolongirana obzirom da Ministarstvo kulture i Prijestonica Cetinje realizuju sličan projekat koji ima za cilj uspostavljanje većeg stepena elektromobilnosti u Prijestonici. Želeći ostvariti kompatibilnost i integrisati se u veći projekat smo svjesno usporili realizaciju istog.

Brojke posjetilaca svjedoče o još jednoj i više nego uspješnoj sezoni. U porednom analizom se dolazi do rezultata koji potvrđuju kontinuirani rast kada je riječ o broju turista koji posjete Prijesticu. Naime, za period od 11 mjeseci evidentiran je rekordan broj turista. U poredna statistika januar-novembar 2017. (135.591), januar-novembar 2018. (151.853), januar-novembar 2019. (171.423), izvor TOP Cetinje, što jasno ukazuje na ekspanziju izletničkog turizma.

Broj ostvarenih noćenja na području Prijestonice je takođe u porastu. Zvanični podaci sa kojima raspolaže Monstat za period: januar-septembar 2017. 44.599; januar-septembar 2018. godine 39.243; januar-septembar 2019. godine je 44.809.

KOMPARACIJA BROJA IZLETNIKA								
MJESEC	2012 g.	2013 g.	2014 g.	2015 g.	2016 g.	2017 g.	2018 g.	2019 g.
JANUAR	55	0	268	57	1040	7	151	199
FEBRUAR	0	56	196	252	317	82	82	478
MART	994	1066	1117	1294	3264	3236	3362	2554
APRIL	3637	5560	6059	7316	5873	6792	10332	11445
MAJ	10961	17885	13809	14003	15101	13775	23635	25933
JUN	11556	18938	18007	17815	15125	22211	24044	26618
JUL	11626	16233	14877	13276	13149	18338	17944	19924
AVGUST	11119	16099	14656	16885	16086	19280	18639	22302
SEPTEMBAR	15672	24202	24125	24402	28402	29465	29300	34929
OKTOBAR	7829	11110	12471	14704	15941	17531	18615	22773
NOVEMBAR	346	2425	3955	5387	5054	4874	5749	4268
DECEMBAR	0	494	2339	3421	3636	3053	2177	
UKUPNO	73795	114068	111879	118812	122988	138644	154030	171423

STRUKTURA IZLETNIKA PO DRŽAVAMA IZ KOJIH DOLAZE						
	2016 god.		2017 god.		2018 god.	
RUSIJA	23298		RUSIJA	28128	RUSIJA	28485
CRNA GORA	21946		FRANCUSKA	12009	CRNA GORA	19295
SAD	16425		CRNA GORA	11560	FRANCUSKA	16909
FRANCUSKA	11162		POLJSKA	11199	SAD	14753
EX YU PROSTOR	9408		SAD	10650	NJEMAČKA	11281
POLJSKA	7650		EX YU PROSTOR	9617	POLJSKA	10888
ENGLESKA	7110		NJEMAČKA	6609	EX YU PROSTOR	10453
NJEMAČKA	6049		IZRAEL	4070	IZRAEL	4092
SKANDINAVIJA	2895		ENGLESKA	3720	ENGLESKA	3609
IZRAEL	2726		SKANDINAVIJA	2513	SKANDINAVIJA	3284
ITALIJA	2253		ZEM. BENELUXA	1944	AUSTRIJA	2572
BUGARSKA	1603		ITALIJA	1932	ITALIJA	2001
AUSTRIJA	1354		ČEŠKA	1555	ZEM. BENELUXA	1806
ČEŠKA	1177		AUSTRIJA	1143	ČEŠKA	1804
RUMUNIJA	1113		MAĐARSKA	1100	BUGARSKA	1142
ZEM. BENELUXA	1100		BUGARSKA	760	KINA	994
MAĐARSKA	623		ESTONIJA	641	ŠVAJCARSKA	387
KINA	558		KANADA	363	KANADA	364
OSTALI	4538		OSTALI	29131	OSTALI	19911

Izvor podataka TOPC

Evidentno je da broj izletnika neupitno raste ali i ovdje možemo govoriti o nekom, doduše mnogo manjem, procentu turista koji prođu neevidentirani. Takođe, cijeneći činjenicu da su izletnički turisti svi oni koji dođu u grupi od pet i više osoba u pratnji vodiča ili zastupnika agencije možemo konstatovati da je brojka turista koji posjete i običu naš grad na godišnjem nivou veća od 200.000. To se, prije svega, odnosi na one koji dođu kao individualci, bez posredstva agencije (rent a car, bicikl, motocikl, autobus, automobil). Turistička organizacija ne posjeduje mehanizme koji mogu evidentirati sve turiste koji posjete Prijestonicu na ovaj način pa je i prezentovana brojka na nivou procjene i treba je posmatrati sa rezervom.

STRUKTURA -TOP 5 DRŽAVA- IZLETNIKA ZA PRVIH 10 MJESECI 2019.					
RUSIJA	32985				
SAD	25068				
FRANCUSKA	19802				
NJEMAČKA	12929				
POLJSKA	12105				

Izvor podataka TOPC

Brojke sa kojima raspolazemo kada su u pitanju noćenja značajno odstupaju od pravog stanja. Da je to zaista tako potvrđuje sve veći broj neregistrovanih izdavaoca privatnog smještaja koji svoj proizvod plasiraju putem servisa za oglašavanje privatnog smještaja (booking, air bnb, trip advisor...). Raduje potreba za većom ponudom jer je to odraz potražnje ali je to i obaveza da se svi subjekti generišu u zakonsko poslovanje. Neupitno je da će, nakon toga, podaci koji se odnose na broj ostvarenih noćenja biti precizniji, a time i prihodi ostvareni po ovom osnovu veći.

BROJ OSTVARENIH NOCENJA							
MJESEC	2013 g.	2014 g.	2015 g.	2016 g.	2017 g.	2018 g.	2019 g.
JANUAR	1743	4076	4835	2721	3196	3952	4239
FEBRUAR	1306	2041	3149	1896	1839	1174	2113
MART	1241	1907	3160	4735	2516	2314	2641
APRIL	2206	3183	3336	3790	2819	1464	3237
MAJ	2211	3768	4569	3884	4943	2668	4285
JUN	3244	3170	4797	4837	5006	4393	4397
JUL	6072	4889	6660	6858	9092	7307	7804
AVGUST	6722	4776	6053	5454	7542	8074	9340
SEPTEMBAR	2826	3862	3997	4498	7646	7897	6753
OKTOBAR	1065	3720	3740	3268	4572	6542	5097
NOVEMBAR	445	3866	3036	3456	4090	3781	3688
DECEMBAR	146	89	336	3440	3043	2710	3460
UKUPNO	29227	39347	47668	48837	56304	52276	57054

Izvor podataka Monstat

III SMJERNICE NTO

U cilju usaglašenosti razvoja turizma i marketinga destinacije, a shodno članu 19 Zakonu o turističkim organizacijama, “Turistička organizacija za svaku poslovnu godinu utvrđuje program rada i finansijski plan u skladu sa smjernicama Nacionalne turističke organizacije”. Time smo u obavezi da, prije usvajanja, program rada i finansijski plan dostavimo Nacionalnoj turističkoj organizaciji Crne Gore i za iste dobijemo neophodnu saglasnost.

➤ **Podsticanje diverzifikacije i inovacije proizvoda i unaprjeđenje kvaliteta turističkog proizvoda kroz efikasno upravljanje destinacijom**

Festivali i sajmovi su danas postali najbrža rastuća turistička ponuda, služe kao jedan od alata promocije i mogu koristiti u promjeni imidža grada. Osim toga, predstavljaju nadogradnju turističke ponude koja rezultira povećanju konkurentnosti destinacije. Uz pomoć komparativnih i konkurentnih prednosti turizam festivala povećava atraktivnost turističke destinacije.

Manifestacioni turizam jedan je od najzačajnijih pojava oblika turističkih kretanja. Današnji turisti su zahtjevniji pa tako i turističko tržište svojom dinamikom čini da se ponuda i potražnja međusobno uslovljavaju i prilagođavaju. U tom pravcu konkurentna atraktivnost turističke destinacije može se stvoriti afirmacijom vlastite, događajima, zabavnim programima i organizovanjem manifestacija i aktivnosti koje imaju za cilj privlačenje što većeg broja turista kako bi se produžila sezona i atraktivnost turističke destinacije.

Manifestacije služe za promociju turizma, pa je i strategija njihovog vođenja usmjerena na povećanje broja posjetilaca. Moguće ih je kreirati iz postojećih programa tako što se odredi odgovarajući naziv i da se već postojeći ili sličan program, koji bi se i onako odvijao, dodaju relevantni sadržaji kao što su izložbe ili izvođački nastupi. Sve to navedeno predstavlja način na koji mjesto, grad ili regija mogu ostvariti dodatni publicitet i pridobiti novu publiku.

Ipak, na Cetinju se najveći dio turističkih manifestacija organizuje tokom ljetne turističke sezone čime se značajno obogaćuje turistička ponuda. Manifestacije su tako sadržajno koncipirane da mogu zadovoljiti svačiji ukus i interes.

Na kraju svake sezone radi se analiza svih realizovanih manifestacija s ciljem njihovog unaprjeđivanja ali i eliminacijom onih koje su bile neuspješne. Svake godine treba razrađivati neke nove ideje. Originalnost manifestacija privlači interes široke publike, a krajnji cilj dobre manifestacije je upečatljiv doživljaj i dobra zabava.

Pored nekih koje smo uspješno realizovali u 2020. (Muzika na crnogorskom dvoru, Mne Beer Fest, Cetinjani svome gradu...) i koje namjeravamo održati i unaprijediti, opredijelili smo se i za nove kojima želimo dopuniti i osvježiti ustaljene manifestacije.

Pjevamo ti Crna Goro (*manifestacija planirana za 10.jul 2020.*)

Riječ je o manifestaciji koja se u dva navrata organizovala u Podgorici. Treće izdanje ove manifestacije će imati svoju premijeru na Cetinju u okviru tradicionalne manifestacije Ljeto u Prijestonici 2020. Ista će biti realizovana u saradnji sa Asocijacijom za dijasporu Crne Gore. Obzirom da je cilj očuvanje kulturne baštine kao jednog od činilaca očuvanja pripadnosti državi Crnoj Gori onda je potpuno prirodno da ova manifestacija bude u Prijestonici. Planirano je da se ista održi na Ljetnoj pozornici. Sama manifestacija ima takmičarski karakter ali za nas je od posebnog značaja što ćemo kroz pjesmu promovisati svoju državu ali i iskazati zahvalnost dijaspori Crne Gore koja svojim patriotskim aktivizmom daje ogroman doprinos kada je u pitanju promocija naše države. Cetinje će time biti domaćin brojnim učesnicima ali i publici koja će doputovati iz svih krajeva svijeta.

Intezivne aktivnosti će biti definisane početkom februara naredne godine. Nakon toga će se krenuti u kampanju promocije samog događaja. Sredstva za manifestaciju će biti obezbijeđena iz budžeta organizatora kao i brojnih sponzora. Turistička organizacija Prijestonice Cetinje je za ovaj događaj opredijelila cca 3.000,00 eura koje će biti utrošene za dio tehničke realizacije događaja (bina, rasvjeta, ozvučenje, hitna služba...).

MESAP (*manifestacija planirana za 10.jun 2020.*)

Cijeneći činjenicu da se kroz kvalitetnu turističku ponudu povećava atraktivnost destinacije, Turistička organizacija Prijestonica Cetinje nastoji da diverzifikuje svoj turistički proizvod, pažljivo prateći potrebe savremenog turista. Crna Gora svoj privredni razvoj bazira umnogome na unapređenju turističke ponude, čiji bitan segment čini svakako gastronomija. Shodno navedenom, Turistička organizacija Prijestonica Cetinje i udruženje „Crnogorski pršut“, su udružili snage kako bi dodatno osnažili konkurentnost Cetinja u privrednom i turističkom smislu, i prvi put organizovali međunarodni festival pršute (MESAP, Cetinje 2020.). Ova manifestacija, koja će biti realizovana u junu 2020. godine, a čiji je pokrovitelj Prijestonica Cetinje, će, nadamo se, biti reprezentativan primjer privatno-javnog partnerstva (Vlada - lokalna uprava – privreda) s ciljem popularizacije destinacije i privlačenja što većeg broja turista. Pored registrovanih proizvođača pršute iz Crne Gore na sajmu se očekuje i učešće renomiranih proizvođača suhomesnatih proizvoda iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Srbije, Italije, Francuske...

Pršuta kao prepoznatljiva gastronomska delicija zauzima neprikosnoveno mjesto na svakoj crnogorskoj trpezi. Smatramo da ćemo ovim događajem uz učešće širokog spektra domaćih i međunarodnih subjekata, pobuditi zainteresovanost javnosti i medija, a time obezbijediti promociju Prijestonice kao jedinstvene gastro destinacije, njene kulture i običaja, ekonomije i privrede ali i promovisati domaće suhomesnate proizvode po kojima je ovaj kraj prepoznat.

Događaj je već imao svoju najavu 06.12.2019. godine. Sledeća konferencija za štampu će biti u martu naredne godine. Sredstva za manifestaciju će biti obezbijeđena iz budžeta organizatora (Turistička organizacija Prijestonice Cetinje, Udruženje „Crnogorski pršut), pokrovitelja

manifestacije (Prijestonice Cetinje), Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja, Privredne komore Crne Gore ali i drugih sponzora. Turistička organizacija Prijestonice Cetinje je za ovaj događaj opredijelila cca 5.000,00 eura koje će biti utrošene za dio tehničke realizacije događaja (balon/šator ili neka druga vrsta za natkrivanje i obezbjeđivanje prostora, bina, rasvjeta, ozvučenje, mobilijar, kao i drugi neophodni elementi za realizaciju istog). Napominjemo da će ovaj ulog naše organizacije biti vjerovatno i veći ali će to zavisiti od uloga i drugih participijenata u realizaciji ovog događaja. Što bude veće učešće ostalih učesnika u organizaciji ovog događaja time će rasti i ulog naše organizacije.

Električna bicikla (realizacija I kvartal 2020.)

Nabavkom električnih bicikala, kao novog turističkog proizvoda u Prijestonici Cetinje, će se dodatno obogatiti turistička ponuda grada. Bicikla na električni pogon, prilagođena svim uzrastima, će omogućiti laku dostupnost gotovo svim turističkim i kulturno-istorijskim znamenitostima. Pored navedenog, ovom vrstom prevoza se promovišu zdravi stilovi života. U komparaciji sa klasičnim biciklima imaju veliku prednost kod značajno šire ciljne grupe (pogotovo žena, djece i starijih ljudi) jer se manje koristi fizička snaga za postizanje željene brzine.

Planirana bicikla prikladna su za raznovrsne konfiguracije terena (on road i off road), a posebno su interesantna za panoramske rute. Time će prirodne i druge atrakcije na teritoriji nacionalnih parkova Lovćen i Skadarsko jezero biti pristupačnije i interesantnije za obilazak ovom vrstom prevoznog sredstva.

Direktan prihod od rentiranja bicikala ubiraće Turistička organizacija Prijestonice Cetinje kao vlasnik istih, koji će biti usmjeren na njihovo održavanje i promociju (flajer, izrada fotografija, održavanje staza itd.)

U prilog ovoj namjeri su pozitivna iskustva iz 2018. i 2019. godini. Riječ je o dva električna vozila (vozića) namijenjena turistima za panoramsko razgledanje grada, koja su u potpunosti opravdala očekivanja. Takođe, ranijom nabavkom i distribucijom klasičnih bicikala za krstarenje gradom smo postigli efekat podizanja svijesti lokalnog i regionalnog stanovništva o uticaju bicikla kao prevoznog sredstva na zdravlje ali i na smanjenje zagađenja životne sredine.

OUTDOOR CETINJE (realizacija II kvartal 2020.)

Izrada Vodiča ima za cilj promovisanje turističkih i prirodnih potencijala Lovćena za potrebe razvoja održivog / outdoor turizma. Izrada Vodiča zahtijeva više međusobno povezanih aktivnosti od kojih su za njegov kvalitet naročito značajne pripremne aktivnosti koje su vezane za pripremu samog teksta Vodiča, kao i izradu mapa i fotografija sa odgovarajućom tačnošću, relevantnošću i kvalitetom. To će se postići ne samo na bazi relevantne literature već i terenskim obilascima staza koje će sprovesti odabrani tim eksperata. Nakon pregleda literature i obilaska staza tim eksperata bi napravio prvi sinopsis Vodiča koji bi potom prošao međusobno

usaglašavanje među ekspertima (ujednačen pristup u obradi tema, obim teksta, mapa i fotografija i sl). Na bazi usaglašenog sinopsisa uslijediće tematska razrada za pitanja: biodiverzitet, geodiverzitet, istorija i gastronomija. U toku pisanja teksta, a naročito poslije, uradiće se prateći (grafički) sadržaji Vodiča: karte staza i slike / fotografije (tematski) značajnih detalja na tim stazama.

Važnost projekta za obogaćivanje turističke ponude

Projekat je od velikog značaja za uvođenje novih ekološki prihvatljivih sadržaja u turističku ponudu Cetinja. Izrada Vodiča će omogućiti dodatno unapređenje i diverzifikaciju turističke ponude na nacionalnim nivou, naročito ponude u nacionalnim parkovima (NP Lovćen) i duž panoramskih ruta (PPT) i sl., ali i na lokalnom – opštinskom nivou kao nosilac nove, nedostajuće publikacije koja je komplementarna postojećim publikacijama kako za šire područje Prijestonice, tako i za istorijsko jezgro.

Geografski ovaj vodič je važan izvor informacija za turiste koji su vezani za odmor i boravak u primorskim planinama koje međusobno povezuje PPT (primorsko-planinska transvezala) koji je mega-trail-system planinarskih staza od nacionalnog značaja.

Važnost projekta za područje, lokalnu zajednicu

Brojni su benefiti koje lokalno stanovništvo može dobiti od ovog vodiča, od korisnih informacija koje budu sadržane u njemu do njegove praktične primjene za (specijalizovano) vođenje turista stazama koje budu opisane – prezentovane u Vodiču.

Povećaće se broj korisnika svih turističkih usluga koje pruža lokalno stanovništvo koje su u najvećoj mjeri komplementarne održivom /outdoor turizmu.

Ovdje su navedene samo neke od aktivnosti, uz kratko obrazloženje, kojima namjeravamo podstaći diverzifikaciju i inovaciju proizvoda kao i unaprijediti kvalitet turističkog proizvoda kroz efikasno upravljanje destinacijom.

➤ **Povećanje broja turista sa prioritetnih emitivnih tržišta**

Turistička organizacija Prijestonice Cetinje će i u 2020. godini, shodno načelima zbog kojih je i osnovana raditi na unaprjeđenju i promociji vrijednosti područja Prijestonice u funkciji razvoja turizma.

Turistička organizacija Prijestonice Cetinje u saradnji sa Nacionalnom turističkom organizacijom Crne Gore i lokalnim turističkim organizacijama planira učešće na sajmovima u Beču, Beogradu i Rimu u prvom kvartalu 2020. godine. Zavisno od finansijskih mogućnosti su u planu promocije

Prijestonice kako u regionu tako i na drugim tržištima. Nastupi na sajmovima predstavljaju značajan vid promocije destinacije, ipak, riječ je o značajnim sredstvima koja se trebaju izdvojiti pa je racionalan pristup primaran u selekciji i odluci što su prioriteti. Nastojimo biti, prevashodno, prisutni na tržištima gdje je iskazano interesovanje posjeti Crnoj Gori i Cetinju, a time i stvoriti bolje preduslove povraćaja uložениh sredstava.

Novi trendovi na turističkom tržištu i žestoka konkurencija nemeću potrebu da se turistička ponuda na što adekvatniji način servira gostu. Prevaziđen je model kada se gost čekao i kada je samo povratna informacija donosila određene rezultate. Ne samo u turizmu već i svim drugim industrijskim, ekonomskim granama se ide u susret klijentu. Svjedoci smo da kompanije sa svojim plasmanom proizvoda kucaju na vrata svojih korisnika. S tim u vezi, jasno je da Prijestonica kao mini turistička destinacija u sklopu jedne turističke destinacije kakva je Crna Gora treba biti predstavljena kako u regionu (ex yu tržište) tako i šire (Evropa), a po mogućnosti i više od navedenog.

Namjera nam je da tokom predstavljanja ponudimo osobenosti sa kojima je Prijestonica Cetinje prepoznata i različita u odnosu na ostale gradove Crne Gore. Riječ je o brojnim prednostima. U prvom redu su to dva nacionalna parka ali i bogato kulturno-istorijsko nasljeđe.

Sajamski nastupi nude pregršt šansi za upoznavanje predstavnika turoperatora i medija koji mogu biti potencijalni učesnici studijskih putovanja u destinaciju. Na sajmovima su prisutni i predstavnici marketing agencija sa kojima je saradnja veoma značajna za adekvatnu promociju destinacije. Imajući u vidu da su nastupi na sajmovima finansijski zahtjevni projekti, tokom 2020. godine će se, kao i u prethodnom periodu, voditi računa da se Prijestonica predstavi samo na najbitnijim događajima ovog tipa.

- Studijske grupe (realizacija tokom cijele 2020.)

Jedan od efikasnih načina promocije turističkog proizvoda je što kvalitetnije prezentovati turističku ponudu Prijestonice raznim studijskim grupama - novinarima, turističkim agentima, turooperatorima, blogerima, influenserima i sl. Ovaj način promocije predstavlja važnu aktivnost koja doprinosi promociji opštine jer ovdje se zapravo radi o većini dogovorenih posjeta Crnoj Gori. Obezbjedivanjem besplatnog boravka, ulaznica za muzeje i čineći njihov boravak sadržajnijim i ugodnim ove vrste usluga nam višestruko koriste jer ovi gosti posredstvom različitih vrsta reportaža upoznaju javno mjenje zemlje iz koje dolaze. S tim u vezi, ćemo kao i u prethodnom periodu nastaviti saradnju sa NTO i lokalnim turističkim organizacijama ka realizaciji ove vrste promocije.

IV OSNOVNI CILJEVI ZA 2020. GODINU

Pored svih aktivnosti koje namjeravamo realizovati, targetirali smo one kojima ćemo dati prioritet kako bi u potpunosti smanjili mogućnost da prilikom izrade programa rada za 2021.godinu dođemo u situaciju da iste ciljeve ponovo postavljamo kao prioritetne. Ipak, uvijek se treba ograditi jer vrlo često rješavanje ne zavisi isključivo od nas, a to je jedan od ključnih problema svake institucije, organizacije i sl.

- **Izrada strategijskog dokumenta za oblast turizma za period od 2020.-2025.**
(realizacija I kvartal 2020.)

Strategija razvoja turizma Prijestonice Cetinje je razvojni dokument za period od 2020. do 2025. godine kojim se usmjerava turistički razvoj Cetinja za navedeni period. Ključni ciljevi dokumenta su sljedeći:

- analizom postojećeg stanja utvrditi mogućnosti i ograničenja razvoja turizma na području Prijestonice Cetinje,
- s obzirom na turističke trendove utvrditi moguće smjerove razvoja turizma na području Prijestonice Cetinje,
- definisati razvojne ciljeve kojima će se postaviti okvir razvoja turizma na području Prijestonice Cetinje za navedeni period.

Prilikom izrade Strategije biće korišćene različite naučne metode kako bi se utvrdile mogućnosti i ograničenja razvoja turizma Prijestonice Cetinje. Izrada Strategije će se temeljiti na analizi relevantnih i recentnih podataka objavljenih u domaćim i inostranim statističkim i naučno-stručnim publikacijama, na podacima koji su prikupljeni u razgovorima sa turističkim poslenicima za vrijeme izrade dokumenta i što je najvažnije uvidom činjeničnog stanja na terenu. U tom kontekstu, prikupljeni podaci će se analizirati prema Kušenovoj metodologiji i sintetizovati s ciljem utvrđivanja postojećeg stanja resursno-atraktivne osnove Prijestonice Cetinje. Nekim elementima iz analize koji su već obrađivani u raznim postojećim dokumentima daće se određen dio prostora dok se na elemente koji bi u slijedećih pet godina mogli biti turistički vrijedni i životni obratiti sa više pažnje. Osim toga, temeljem sekundarnih podataka utvrđeni su aktuelni turistički trendovi, koji čine okosnicu za definisanje smjera razvoja turizma Prijestonice Cetinje. Na osnovu dobijenih rezultata i SWOT analizom utvrđeni su razvojni potencijali i ograničenja turizma Prijestonice Cetinje, dok će postavljenim razvojnim ciljevima biti definisan smjer razvoja turizma Prijestonice za predviđeni period.

Cjelokupni proces izrade Strategije razvoja turizma Prijestonice Cetinje zasnivaće se na sledećim načelima:

- Partnerski pristup svih relevantnih učesnika – u procesu izrade Strategije su i biće uključeni relevantni učesnici. Ovakav pristup omogućuje uspješniju analizu stanja i problema kao i definisanje ciljeva i mjera za razvoj turizma Prijestonice.
  - Multidisciplinarnost – turizam je izrazito heterogen i složeni sistem koji zahtijeva multidisciplinarni pristup, stoga su u planiranje turističkoga razvoja Prijestonice Cetinje uključeni stručnjaci iz srodnih i različitih područja djelovanja.
- **Informativno propagandna djelatnost** (*realizacija tokom cijele 2020.*)

Turistička organizacija Prijestonice Cetinje će u 2020. godini nastaviti sa reprintom postojećeg propagandnog materijala. U planu je i izrada doradenog i dopunjenog informatora o turističkoj ponudi Cetinja sa kontakt informacijama kao i drugog potrebnog informativnog materijala.

Turistička organizacija Prijestonice Cetinje obavlja informativno propagandnu djelatnost i saraduje sa svim subjektima sa područja opštine u cilju bolje turističke valorizacije promocije i kvalitetnije ponude. Upravo prikupljanje podataka i informacija o cjelokupnoj ponudi jeste preduslov za obavljanje blagovremene i tačne informisanosti. Ono što je bila potvrđena praksa u prethodnom periodu po kojoj je TOPC prepoznata će se nastaviti i u narednoj godini. Svim zainteresovanim subjektima koji nam se obrate telefonskim putem, putem faxesa, mail-a, na našim nalogima na društvenim mrežama ili dođu na naše infopunktove i traže informacije bilo koje vrste se stavljamo na raspolaganje pa čak i onda kada one izlaze iz okvira naših nadležnosti. Najčešći upiti se odnose na informacije o smještaju, cijenama, transportu, ishrani, kulturno-zabavnim programima, sportskim manifestacijama...

- Katalog smještaja (*realizacija II kvartal 2020.*)

U cilju predstavljanja objedinjene turističke ponude grada planirana je izrada opšteg kataloga. Katalog će obuhvatiti hotele na području Prijestonice, kao i ostale registrovane izdavaoce smještaja. Smatramo da će biti koristan i od pomoći za popunjavanje i prodaju kapaciteta odnosno - direktno dobijanje informacija bilo na sajmovima, infopunktovima ali i na društvenim mrežama, sajtu naše organizacije kao i drugim kanalima oglašavanja i promocije.

- **Vizuelni identitet** (*realizacija I kvartal 2020.*)

Obzirom da je vizuelni identitet osnovno sredstvo raspoznavanja, skup svih vizuelnih i fizičkih karakteristika jedne organizacije koje je razlikuju od drugih smo stanovišta da Turistička organizacija Prijestonice Cetinje treba da prati savremene trendove i bude na onom nivou koji joj i po ovom osnovu pripada. Osnovna funkcija vizuelnog identiteta je da omogući organizacijama da steknu konkurentsku prednost, unaprijede je i zadrže. Danas je opšte prihvaćeno da identitet jedne organizacije predstavlja njenu ukupnu komunikaciju oličenu u kulturi, verovanjima, stavovima, zaposlenima, rukovodstvu, vlasništvu, strategiji, a predstavljenu putem njenog

vizuelnog identiteta. U poslovnom smislu, vizuelni identitet je sinonim za ogledalo te organizacije.

Svaka organizacija ima svoj identitet. Identitet je skup osobina po kojima se organizacija identifikuje i predstavlja na tržištu. Pored identiteta, organizacija ima i imidž - odnosno utisak koji brend ostavlja na pojedinca. U ovom dijelu oglašavanja (eng. *advertising*) gdje se proizvod, usluga ili ideja usmjeravaju ka auditorijumu putem sredstava za oglašavanje, najznačajniju ulogu ima vizuelni identitet.

Korporativni identitet označava kompletno grafičko rješenje identiteta organizacije i predstavlja je na tržištu. Osnovna karakteristika korporativnog identiteta je stil koji se prepoznaje u svakom njegovom elementu. Korporativni identitet se sastoji od 3 ključna elementa i nekoliko pratećih. Ključni elementi su: logotip, vizit karta, memorandum.

U tom smislu smo preduzeli sve potrebne korake kako bi već u prvom mjesecu 2020. ušli sa novim „ruhom“, a vodeći računa o svim elementima koji su neophodni da se zadrži originalnost, njeguje tradicija, a bude savremen i moderan što nameću dometi informacionih tehnologija.

Memorandum, vizit kartice, kompliment kartice, fascikla, koverta, promo blokovi, rokovnici, majice, duksevi, papirne kese, šolje, pultevi, signage (označavanje u prostoru), kišobrani, city light rješenje, billboard rješenje, brošura A4 (16 strana), trodjelna brošura A4 (3 savijanja), novogodišnji kalendar, novogodišnja čestitka, poster, mapa i dr. su ono što će biti obuhvaćeno i primijenjeno u 2020. godini.

- Website (4 jezičke mutacije ENG, FRA, DEU, ITA) (*Realizacija tokom cijele 2020.*)

Website će pretrpjeti potpuno novi *rebranding* minimum 40 strana dizajna usklađenog sa novim imidžom organizacije. Sajt Turističke organizacije Prijestonice Cetinje smo u 2019. godini ažurirali, optimizovali i unaprijedili. Ipak, nijesmo postigli željeno ali i skromna sredstva koja smo uložili su zapravo bila ograničavajući faktor. Ovom vrstom promocije smatramo da ćemo efikasnije povezati kreativne i tehničke aspekte koje nudi internet. Redizajnom i redovnim ažuriranjem podataka na sajtu, novim atraktivnim fotografijama i aktivnostima koje TOPC realizuje ćemo postići veću informisanost posjetilaca, a time i povećati zainteresovanost za Cetinje kao turističku destinaciju.

Pored sajta nalozi na Facebook, Twiter i Instagram se redovno ažuriraju i bilježe konstantno povećanje pratilaca.

- Realizacija kampanje u elektronskim medijima (*Realizacija tokom cijele 2020.*)

Pored sajta i socijalnih mreža neophodno je biti prisutniji u medijskom prostoru Crne Gore kako bi sa aktivnostima upoznali građane Crne Gore, ali i sve one koji borave u Crnoj Gori u vrijeme njihove realizacije. U 2019. smo pokušali sa medijskom kućom Infobiro dodatno promovisati brojne aktivnosti koje su se realizovale u organizaciji TOPC-a. Ipak, nijesmo u potpunosti

zadovoljni. Naime, bez obzira što je posao od ove medijske kuće urađen na korektan i profesionalan način broj preuzimanja od strane portala i drugih medija nije bio na zadovoljavajućem nivou. Vjerujemo da ćemo pronaći način da sve ono što pripremamo sprovesti u 2020. godini će biti na adekvatan način plasirano medijskim putem, a time i doseći do većeg broja interesenata, a time i posjetilaca našim manifestacijama.

- **Infopunktovi** (*Realizacija u II i III kvartalu i tokom cijele 2020.*)

Imajući u vidu poslovanje Turističke organizacije Prijestonice Cetinje koje se ogleda kroz promociju i valorizaciju izvornih vrijednosti grada, dočekivanja turista, pružanja servisnih i drugih informacije, prijave boravka stranih državljana i mnogih drugih aktivnosti usmjerenih na turiste i lokalno stanovništvo, dobra pozicioniranost u svrhu vidljivosti i pristupačnosti je gotovo neophodna.

U 2019. godini (sezonski period, april-septembar) smo u privremenom objektu na dvorskom trgu testirali potrebe turista i svih posjetilaca i uvidjeli nužnost prisustva i potreba zainteresovanih.

U cilju bolje informisanosti, ali i naplate boravišne takse u toku ljetnje sezone 2020. Turistička organizacija Prijestonice će, pored dosadašnjih, biti pozicionirana na više lokacija. (Info-punkt 1, Staro igralište Ćipur; Info-punkt 2, Balšića Pazar; Info-punkt 3, Dvorski trg; kancelarija za prijavu boravka, zgrada opštine Bajova 2).

V INSTITUCIONALNE AKTIVNOSTI (Realizacija tokom cijele 2020.)

U cilju podizanja kvaliteta turističke ponude, unaprjeđenja odnosa cijene i kvaliteta, kreiranja promocije turističkog proizvoda i osmišljavanju animacije tržišta u želji za produženjem turističke sezone, Turistička organizacija Prijestonice Cetinje surađuje sa brojnim institucijama i radi na brojnim projektima. Ovo se prevashodno odnosi na Nacionalnu Turističku organizaciju, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Ministarstvo kulture, Narodni muzej Crne Gore ali i druge institucije i udruženja uz podrazumijevanu saradnju sa lokalnom samoupravom.

Lokalna uprava – Turistička organizacija Prijestonice Cetinje će nastaviti da radi na unaprjeđenju saradnje sa organima lokalne uprave, u cilju kreiranja turističke politike grada, sa akcentom na promotivne aktivnosti, uvođenjem novih proizvoda, a sve u svrhu povećanja broja ostvarenih noćenja, kao i broja dnevnih posjeta za narednu godinu. Ovdje želim istaći izvrsnu saradnju sa Upravom prihoda Prijestonice Cetinje koja je znatno doprinijela da se planirani budžet ne samo planski ostvaruje već i premašuje iz godinu u godinu.

Državne institucije i ministarstva – U 2020.-toj godini intenziviraćemo saradnju sa Nacionalnom turističkom organizacijom, Ministarstvom održivog razvoja i turizma, Ministarstvom kulture, Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja i lokalnim turističkim organizacijama sa kojim surađujemo na raznim projektima i koje planiramo za naredni period.

Privrednici – Pored sastanaka upriličenih sa turističkom privredom grada i osluškivanjem njihovih potreba, pristupili smo kreiranju strategije za zajedničke projekte. Povećaćemo intezitet saradnje sa privrednicima iz različitih privrednih grana koji posluju na teritoriji naše opštine i time utiču na kreiranje cjelokupne ponude.

Turističke agencije i turooperatori – Komunikacija sa turističkim agencijama i turooperatorima je svakodnevna poslovna obaveza Turističke organizacije Prijestonice Cetinje, a sve u cilju prevazilaženja problema i privlačenja turista na Cetinje.

Mjesne zajednice – Komunikacija sa mjesnim zajednicama i saradnja na projektima su aktivnosti koje nastavljamo i u narednoj godini, uviđajući značaj razvoja ruralnih područja na teritoriji naše opštine. Prirodni resursi na našim ruralnim područjima predstavljaju razne preduslove za razvoj seoskog turizma.

Nacionalni parkovi – Intenziviraćemo saradnju sa NP Lovćen i Skadarsko Jezero, i putem informativno-propagandnih djelatnosti, sajamskih nastupa, studijskih posjeta, medijskih nastupa promovisati prirodne vrijednosti parkova. Sve navedene aktivnosti usmjerene su ka uvećanju broja posjeta Nacionalnom parku Lovćen i Skadarsko Jezero.

VI MANIFESTACIJE (*Realizacija tokom cijele 2020.*)

Turistička organizacija Prijestonice Cetine će u 2020. godini nastaviti da promoviše i organizuje manifestacije koje će se naći u novom kalendaru manifestacija, a koje su od bitnog značaja za promociju ponude Cetine. Cilj ovih manifestacija je učiniti sadržajnijim boravak turista koji borave u Prijestonici ali i podstaći sve one koji planiraju doći na Cetine.

U smislu podsticanja, koordiniranja i organizovanja kulturnih, umjetničkih, zabavnih, privrednih, sportskih i drugih manifestacija koje doprinose obogaćivanju turističke ponude u 2019. godini smo uradili najviše od osnivanja. Raznovrsnošću programa, oživljavanjem nekih novih-starih lokacija smo uspjeli, kako lokalnom stanovništvu tako i turistima koji su boravili u tom periodu u Prijestonici, pružiti u najvećoj mjeri prijatan ugođaj i učiniti boravak u Prijestonici sadržajnijim i ljepšim.

Turistička organizacija planira i 2020. godinu učiniti sadržajnom kada su u pitanju kulturno-umjetnički i zabavni programi. U planu su utemeljeni festivali i manifestacije, novi sajmovi ali i manje javne priredbe. Takođe, obilježavanje državnih praznika je nešto što je tradicija i po čemu smo prepoznati, kako u regionu tako i šire. Pri pravljenu ovog Programa rada i Finansijskog plana i ove godine polazimo od pretpostavke da ćemo uz pomoć osnivača, brojnih partnera i sponzora stvoriti preduslove za realizaciju planiranih manifestacija.

Logistički, a shodno mogućnostima i finansijski podržaćemo manifestacije i aktivnosti koje imaju za cilj unapređenje turističkog proizvoda kao i stvaranje prepoznatljivog imidža grada. Na zahtjev mjesnih zajednica, pomoći ćemo u organizaciji kulturno-umjetničkog programa za djecu i odrasle na njihovim teritorijama. Važno je istaći da će, kao i uvijek do sada, TOPC podržati i druge institucije u organizaciji svih događaja koje doprinose boljoj turističkoj i ukupnoj ponudi na području Prijestonice.

Kalendar manifestacija:

Period januar-maj

Božićni bazar / Božićni koncert

Obilježavanje Međunarodnog dana planete

Otvaranje turističke sezone

Obilježavanje Međunarodnog dana džeza – Omaž Mirku Bratičeviću

Edukativne radionice

Maskenbal XVII

Lovćen trail 2020. planinski maraton

Proslava Dana nezavisnosti

Period jun-septembar

MESAP – sajam pršute

Biciklijada III

Muzika na crnogorskom dvoru II

Biciklistički maraton

Pjevamo ti Crna Goro – Pjesma za vjek vjekova

Miris lipa i meda 2018.

Koncert za Dan državnosti

Montenegro beer fest II

Predstava hrvatskog kazališta

Koncert kampa kamerne muzike

Festival filma

Obilježavanje Dana mladih - OM

Cetinjani svom gradu

Njeguška trpeza

Espressivo, tradicionalna manifestacija koncerata klasične muzike

Cetinjsko sportsko ljeto

Posjedak u Kosijerima

Period oktobar-decembar

Obilježavanje 110 godina kraljevine CG

Smotra luksuznih vozila

Novogodišnji programi

TOPC za 2020. godinu, kao i za 2019. godinu, planira da u svojstvu organizatora, suorganizatora, sponzora, podrške bude prisutna u svim dešavanjima na teritoriji Prijestonice. Shodno finansijskim mogućnostima i u 2020. godini ćemo podsticati, koordinirati i organizovati kulturne,

zabavne, sportske i dr. manifestacije koje doprinose obogaćivanju turističke ponude. Osim njih namjera nam je u skladu sa mogućnostima dopunjavati ih novim kako bi program manifestacija bio zanimljiviji i atraktivniji.

VII FINANSIJSKI PLAN ZA 2020. GODINU

Predlog Finansijskog plana Turističke organizacije Prijestonice Cetinje za 2020. godinu čini sastavni dio Programa rada za 2020. godinu. U značajnoj mjeri ovaj plan se zasniva na ostvarenjima iz ranijih godina kao i na nekim projektima započetim u 2019. godini.

Shodno zacrtanim ciljevima će se realizovati aktivnosti predviđene Programom rada i Finansijskim planom za 2020. godinu, a sve u skladu sa projektovanim sredstvima odnosno planiranom ostvarenju prihoda.

PRIHODI

Turistička organizacija Prijestonice Cetinje raspolaže sa sredstvima koja ostvaruje shodno Zakonu o turističkim organizacijama, Statutu Turističke organizacije Prijestonice Cetinje, Zakona o boravišnoj taksi kao i iz drugih izvora u skladu sa zakonom. Ukupan iznos prihoda za 2020. godinu projektovan je na iznos od **367.800,00** eura i u odnosu na 2019. godinu je veći za **8,18 %**.

OPIS	Plan 2020.(€)	Plan 2019.(€)	Index 2020./2019.
PRIHODI IZLETNIČKA TAKSA	140.000,00	120.000,00	116,67 %
PRIHODI – ČLANSKI DOPRINOS	30.000,00	32.000,00	93,75 %
PRIHODI BORAVIŠNA TAKSA	18.000,00	15.000,00	120,00 %
PRIHODI PRIJESTONICA	30.000,00	24.000,00	125,00 %
PRIHODI PARKING	60.000,00	50.000,00	120,00 %
PRIHODI MORT, NTO I MIN. KULTURE	25.000,00	35.000,00	71,43 %
PRIHODI VINSKA KUĆA	4.800,00	4.000,00	120,00 %
PRIHODI – INFO PUNKTOVI	10.000,00	10.000,00	100,00 %
PRIHODI - OD ŠTANDOVA	20.000,00	18.000,00	111,11 %

PRIHODI OD OSTALIH AKTIVNOSTI(Sponzor.,donacije...)	30.000,00	32.000,00	93,75 %
UKUPNO	367.800,00	340.000,00	108,18 %

Obrazloženje:

Izrada Finansijskog plana, u najvećoj mjeri, se zasniva na analizi ostvarenih rezultata u 2019. godini. Kao što se i vidi iz priloženog namjera nam je da unaprijedimo i podignemo najveći broj stavki do realno ostvarivih iznosa.

Prihodi od izletničke takse su iz godinu u godinu veći. Svjedočimo ekspanziji izletničkog turizma i planirani prihodi po ovom osnovu predstavljaju realnu projekciju.

Kada je riječ o članskom doprinosu možemo reći da tek nakon 2020. ćemo moći vidjeti kako stoje stvari. Naime, novim zakonskim propisima visina članskog doprinosa za djelatnosti koje su razvrstane propisom o razvrstavanju djelatnosti za koji se plaća članski doprinos turističkim organizacijama utvrđuje se zavisno od ostvarenog obima prihoda umanjenog za iznos poslovnih rashoda što će znatno umanjiti prihode po ovoj stavci. Ipak, obzirom da brojni obveznici nijesu izmirili sva potraživanja iz prethodnog perioda, smatramo da ćemo u 2020. godini biti na planiranom nivou.

Kada je u pitanju Boravišna taksa, smatramo da mehanizme naplate država treba da ojača i možda bolje zakonski uredi na nivou svih opština, a time i lokalnih turističkih organizacija. Uvođenjem turističkog inspektora u rad komunalne policije na području Prijestonice će brojni izdavaoci smještaja biti prinuđeni da se registruju pa će i prihod po ovoj stavci biti veći.

Budžet koji je Prijestonica opredijelila za 2020. godinu za Turističku organizaciju uz sredstva sa kojima će sa Turističkom organizacijom participirati na realizaciji zajedničkih projekata je nešto veći od planiranog u 2019. godini.

Sa povećanjem broja izletnika i prihod od parkinga je iz godine u godinu veći. Time, planirani prihod je realan za ostvariti ukoliko naredna sezona bude na nivou ovogodišnje.

Turistička organizacija Prijestonice Cetinje će aplicirati na konkursima i pokušati ostvariti prihode koje je imala u 2019. godini. Ipak, ovdje smo bili obazriviji pa time je i planirani prihod manji nego što je bio u 2019. godini. Naime, u 2018. smo imali projekte koji su već bili odobreni i čija smo sredstva očekivali i premašili. Nadamo se da ćemo ista uspjeti ostvariti i premašiti u 2020. iako tako nijesmo projektovali ovim planom.

Planirani prihodi za Vinsku kuću su nešto veći nego što su bili planirani za 2019. godinu jer je potpisan ugovor o zakupu i sam cijena zakupa na godišnjem nivou odgovara planiranim prihodima.

Sa novim lokacijama gdje će biti pozicionirani infopunktovi Turističke organizacije Prijestonice ćemo biti u prilici, vjerujem, ostvariti planirane prihode.

Unaprjeđenje uslova za zakupce štandova kao i unaprjeđenje ukupnog ambijenta uz zadovoljstvo zakupaca sa poslovanjem tokom 2019. godine su realni preduslovi povećanja planiranih prihoda.

Planirane prihode od ostalih aktivnosti planiramo realizovati na sličnom nivou iz 2019. godine. Ova stavka predviđa i sredstva koja se odnose na sponzorstva, donacije i dr.

RASHODI

OPIS	Plan 2020.(€)	Plan 2019.(€)	Index 2019./2018.
Zarade za zaposlene	125.000,00	125.000,00	100,00 %
Doprinosi za zaposlene	25.000,00	25.000,00	100,00 %
Doprinosi poslodavac	4.000,00	4.000,00	100,00 %
Izvršni odbor	6.600,00	6.600,00	100,00 %
Plate po ugovorima	20.000,00	5.200,00	384,62 %
Nabav.vr.prod.robe – suvenira	5.000,00	4.200,00	119,05 %
Materijal za održavanje objekata	10.000,00	4.000,00	250,00 %
Materijal za održavanje higijene	5.000,00	3.000,00	166,67 %
Održavanje vozila	2.000,00	1.000,00	200,00 %
Električna energija	4.000,00	2.000,00	200,00 %
Komunalne usluge / Voda i komunalije	6.000,00	5.000,00	120,00 %
Kancelarijski mobilijar	3.500,00	1.500,00	166,67 %
Gorivo	2.500,00	1.500,00	166,67 %
Služb.putov.,ishrana,prevozi,smještaj	15.000,00	15.000,00	100,00 %
Sredstva za reprezentacije	1.000,00	1.600,00	62,50 %

Zakup	3600,00	3.600,00	100,00 %
Poštanske usluge	500,00	500,00	100,00 %
Koncerti, manifestacije	50.000,00	50.000,00	100,00 %
Amortizacija	5.000,00	5.000,00	100,00 %
Reklama i propaganda	10.000,00	5.000,00	200,00 %
Sponzorstva, donacije, pomoći	15.500,00	4.500,00	344,44 %
Registracija vozila	1.000,00	1.000,00	100,00 %
Provizije bankama	2.500,00	2.500,00	100,00 %
Participacije	1.500,00	1.500,00	100,00 %
Oglasi i osiguranje	1.000,00	1.000,00	100,00 %
Takse	500,00	500,00	100,00 %
Troškovi telefona, interneta	4.500,00	3.000,00	150,00 %
Intelektualne usluge	4.500,00	3.000,00	150,00 %
Ostale razne usl.vezane za posl.	9.300,00	9.300,00	100,00 %
Realiz.projekata sa MORT, Min.kul., NTO i Prijestonicom Cetinje (uklj.sredst. za projekte valoriz. kult. baštine i sredst.za poboljš. uslova.turista i podiz.nivoa tur.pon.)	23.800,00	45.000,00	52,89 %
UKUPNO	367.800,00	340.000,00	108,18 %

Obrazloženje:

Obzirom da je najveći broj stavki ostao na istom nivou na kojem je planiran i u 2019. godini će se osvrnuti na one koje su značajno odstupile od planiranog u 2019. godini.

Rashodi na plate po ugovorima su znatno veće nego što je planirano u 2019. godini. Razlog tome su troškovi koje smo imali u 2019. na ime ove stavke. U prvom redu riječ je o obavezama koje je Turistička organizacija preuzela krajem godine, a tiču se ukrašavanja grada i angažovanja stručnih lica (električari, monter...) kao i drugih profila u cilju realizacije naknadno određenih ciljeva. S tim u vezi, predviđajući da ćemo po tom i sličnom osnovu biti u situaciji da i u godini

koja je pred nama imamo ove vrste angažmana, koje nijesu podrazumijevane referatima zaposlenih u TOPC smo znatno uvećali ovu stavku rashoda.

Stavke koje se odnose na održavanje objekata, utošak električne energije, kancelarijski mobilijar, troškovi interneta i telefona su planirane većim rashodima obzirom da ćemo po tom osnovu u 2020. imati više infopunktova koje je najprije neophodno adaptirati, a nakon toga i izmirivati redovne obaveze koje se podrazumijevaju u funkcionisanju novih objekata.

Takođe, stavka na ime donacija, sponzorstava i pomoći je značajno uvećana. Cijeneći da smo u 2019. godini imali određeni broj zahtjeva, a time i realizacije na ovoj poziciji upravo u ovom planiranom iznosu smo se rukovodili tim pristupom i po tom osnovu planirali ovaj rashod.

Znatno manji rashod, ovim finansijskim planom, je projektovan na ime sredstava koja se obezbjeđuju iz projekata sa institucijama (MORT, NTO, Ministarstvo kulture, Prijestonica Cetinje...) iz razloga što smo krajem 2018. imali pozitivne inpute projekata sa kojima smo se kandidovali i na osnovu kojih smo mogli tada planirati i veće rashode. To ne znači da ćemo se manje zalagati ili da ćemo biti pasivni već je projekcija rađena na osnovu trenutnog stanja koje nije obećavajuće kao što je to bilo u istom periodu prošle godine.

ZAKLJUČAK

Turistička organizacija iz godine u godinu unaprjeđuje svoje poslovanje. Za razliku od ranijih godina kada nije imala svoje administrativne prostorije već je bila podstanar danas raspolaže/upravlja sa reprezentativnim kancelarijskim i magacinskim prostorom u zgradi opštine, magacinskim prostorom u Hercegovačkoj ulici, električnim vozicima, biciklima, kućicama/šandovima kao i ostalom infrastrukturom u cilju boljeg i efikasnijeg poslovanja. Turistička Organizacija Prijestonice Cetinje radi na propagandi i unapređenju turizma i nosioc je gotovo svih organizovanih turističkih aktivnosti Prijestonice. Riječ je o organizaciji koja ima viziju razvoja i daje poseban doprinos u svim oblastima ne samo turističkog već ukupnog društvenog i kulturnog života u Prijestonici.

Odgovornim i promišljenim pristupom ćemo nastojati da idemo korak po korak pri kreiranju turističkog proizvoda i promotivnih aktivnosti kao i kreiranju iskustvenih vrijednosti za turiste. Identifikacija relevantnih projekata za unapređenje postojećih turističkih resursa i infrastrukture i stvaranje novih resursa aktivnosti i iskustva će biti naš prioritet.

Obzirom da je Prijestonica Cetinje prepoznala turizam kao jedan od osnovnih pravaca privrednog razvoja i pravu mogućnost za valorizaciju izvanrednih kulturno-istorijskih i prirodnih potencijala koje se nalaze na njenoj teritoriji (kulturna dobra šireg značaja, dva nacionalna parka na teritoriji Prijestonice i dr.) nas čeka kompleksan zadatak, ne samo u 2020., već i narednim godinama.

direktor Stručne službe TOPC

Oskar Huter